

ZPŘÍSTUPNĚNÍ INFORMACÍ

1. 3. 2013

KISK FF MU

Svobodný přístup k informacím

- Zajištěn nejobecnějšími dokumenty demokratických států
 - Všeobecná deklarace lidských práv (OSN 1948)
 - V ČR Listina základních práv a svobod, především čl. 17: „(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
(...) (3) Cenzura je nepřípustná. (...) (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. (...)“ => dle odst. 5 nutné najít zákonný důvod pro odepření informace, ne pro její získání

Svobodný přístup k informacím

- V ČR speciální úprava (vychází ze směrnic EU):
 - Zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí
 - Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

ZÁKON O SPI

Zákon o SPI v číslech

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - Novelizace (13): 101/2000 Sb., 159/2000 Sb., 39/2001 Sb., 413/2005 Sb., 61/2006, Sb., 110/2007 Sb., 32/2008 Sb., 254/2008 Sb., 274/2008 Sb., 123/2010 Sb., 227/2009 Sb., 375/2011 Sb., 167/2012 Sb.
 - Schválený 11. 5. 1999
 - Účinný od 1. 1. 2000
- Vychází ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru
- Prováděcí předpisy:
 - Nařízení vlády č. 364/1999 Sb., 173/2006 Sb.
 - Vyhláška č. 442/2006 Sb., 416/2008 Sb.,

Oblast úpravy

- Tradiční i elektronický přístup k informacím
- Právo občanů na informace, hl. vniklé z veřejných financí
- Žadatelem FO i PO
- Informace v zákoně:
 - Obsah v jakékoli formě mimo PC program
 - Nevztahuje se na speciálně upravené jinde (např. průmyslové vlastnictví, utajené, životní prostředí) a názory, budoucí rozhodnutí a nové informace
 - Doprovodná „úzce souvisí s požadovanou informací (například informace o její existenci, původu, počtu, důvodu odepření, době, po kterou důvod odepření trvá a kdy bude znovu přezkoumán, a dalších důležitých rysech)“

Zákon o SPI

- Povinné subjekty: státní orgány (ústavní orgány státu, územní orgány SS, veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory), orgány územní samosprávy (obcí a krajů), veřejné instituce
- Částečná informační povinnost: subjekty, na něž byl zákonem přenesen výkon veřejné moci, veřejnoprávní korporace (profesní komory), FO i PO nadané výkonem veřejné moci, subjekty se zákonem svěřeným rozhodováním o právech, právem chráněných zájmech či povinnostech FO/PO v oblasti veřejné správy (jen v této oblasti)

Zpřístupnění informací

- Subjekty s informační povinností poskytují informace na základě žádosti nebo zveřejněním
- Zveřejnění ve všech vytvořených podobách (formy i jazyky), na žádost forma a jazyk dle žádosti, pokud zákon neuvádí jinak
- Úprava jen pokud není nepřiměřenou zátěží (změna formy, jazyka, vynětí části...), jinak se poskytne původní
- Důraz na poskytnutí v e-formě, pokud umožňuje žádost a záznam informace

Zveřejňování informací

- Jednou zveřejněná informace může být vždy vyhledána a získána
- Povinné subjekty v sídle v úředních hodinách zpřístupnit a umožnit opis či kopii:
 - Právní předpisy vydané v jejich působnosti
 - Seznamy hlavních dokumentů, které lze poskytnout dle tohoto zákona

Zveřejňování informací (2)

- Povinné subjekty na veřejně přístupném místě v sídle a úřadovnách umístit a umožnit pořízení kopie:
 - Informace o založení a činnosti subjektu
 - Informace o získání informací (žádosti), vč. sazebníku úhrad a opravných prostředcích proti rozhodnutí
 - Výroční zpráva za předchozí rok s podrobnostmi o poskytnutí informací (do 1. 3.)
 - Adresa e-podatelny
 - ...

Zpřístupnění způsobem umožňujícím dálkový přístup

- Informace na žádost po 15 dnech zveřejněna takto
- Povinné subjekty (jen PO) zpřístupní výše uvedené i takto
- „Povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující **informace**, které jsou na základě zvláštního zákona **každému přístupné**, jsou tyto informace povinny zveřejňovat v přehledné formě způsobem umožňujícím i **dálkový přístup**. Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit **sdužování** informací podle zvláštního právního předpisu.“
- Dálkový přístup nutné umožnit, jak je to možné, řešením zpřístupnění či předání správci portálu VS

Žádost o informaci

- Žádost ústně či písemně, vč. služeb e-komunikace
- Při nespokojenosti s poskytnutím informace na ústní žádost nová žádost písemně
- Subjekt může žádat úhradu nákladů za kopie, odeslání či mimořádně rozsáhlé vyhledávání
 - Požadavek a výši (+ zdůvodnění výpočtu) nutné oznámit před poskytnutím informace, jinak ztrácí subjekt nárok
 - Nutné uhradit do 60 dní, jinak žádost odložena

Postup u písemné žádosti o informaci

- Podání dnem obdržení subjektem, pro každý krok termíny
- Nutné: identifikace subjektu i žadatele (FO jméno, příjmení, adresa trvalého pobytu či doručovací, vč. e-mailové; PO název, IČO, adresa) a že žádost je dle tohoto zákona
- Posouzení žádosti: kompletní a srozumitelná (pokud ne, výzva k doplnění), v působnosti subjektu (pokud ne, odloží a oznámí žadateli); vše v pořádku => poskytnutí
- Lze prodloužit lhůtu na poskytnutí ze závažných důvodů (sběr v oddělených úřadovnách či objemného množství, konzultace s jiným povinným subjektem) – nutné žadateli oznámit lhůtu i důvod prodloužení
- Záznam o postupu

Neposkytnutí žádané informace

- Při nevyhovění i části žádosti vydáno rozhodnutí o odmítnutí (ne při odložení, např. nekompletní)
- Při odmítnutí kvůli ochraně jiným zákonem oznámení o nositeli práv k informaci (např. obchodního tajemství)
- Žadatel nespokojený => odvolání, to předloženo nadřízenému orgánu, který rozhodne
- Při soudním přezkumu řešeny důvody, možné odmítnutí zrušit a přikázat poskytnutí informací
- Pokud subjekt nedodrží pravidla zákona či žadatel nesouhlasí s výší úhrady, možná stížnost na postup u subjektu, subjekt předá nadřízenému orgánu, ten rozhodne o potvrzení původního, změně či převzetí do vlastního řešení; nelze se odvolat

Neposkytnuté informace

- Při žádosti o **zveřejněné informace** údaje o získání (jak najít), pokud žadatel trvá na přímém poskytnutí, jsou dodány
- **Utajovaná informace** (dle z. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti) žadateli bez oprávněného přístupu neposkytnuta
- **Obchodní tajemství** neposkytováno krom souvisejících informací o poskytnutí veřejných prostředků

Neposkytnuté informace (2)

- Informace o **majetkových poměrech** osoby, která není povinný subjekt získané dle zvláštních předpisů (zákony o daních, pojištění apod.) neposkytovány
- **Soukromé informace** (vč. OÚ) poskytnuty jen v souladu s občanským zákoníkem a z. o ochraně OÚ (např. neposkytnuty informace chráněné mlčenlivostí získané dozorovou činností)
- Základní OÚ (jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků) poskytnuty u příjemců veřejných prostředků mimo poskytování dle zvláštního zákona (hl. sociální dávky a státní příspěvky)

Omezení práva na informace

- Povinný subjekt neposkytne:
 - Informaci vzniklou bez veřejných prostředků získanou od nepovinného subjektu
 - Čekající na zveřejnění (zveřejňována pravidelně v daném termínu)
 - Pokud by porušilo AZ (z. rozvádí informace v licenčních smlouvách)
 - Informace o probíhajícím trestním řízení + související s trestním řízením, které by někoho mohly poškodit, rozhodovací činnosti soudů mimo rozsudky, úkolech zpravodajských služeb, kontrolách v NKÚ, některých činnostech Ministerstva financí

Omezení práva na informace

- Povinný subjekt může omezit poskytnutí informace:
 - Vztahující se výhradně k vnitřním potřebám a předpisům
 - Nová informace vzniklá v přípravě rozhodnutí (končí finalizací rozhodnutí)
 - Informace chráněná mezinárodními dohodami pro bezpečí ČR, NATO, EU...
- Omezení = ostatní související informace v žádosti poskytnuty, jen tyto odstraněny (a jen podobu, kdy se jich omezení týká)

ZÁKON O PRÁVU NA INFORMACE O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

Zákon o právu na informace o životním prostředí

- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
 - Novelizace: 132/2000 Sb., 6/2005 Sb., 413/2005 Sb. a 380/2009 Sb.
 - Platný od 13. 5. 1998
 - Účinný od 1. 7. 1998
- Zohledňuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES ze dne 28. ledna 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE)
- Prováděcí předpis: vyhláška č. 103/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o právu na informace o životním prostředí
- Speciální oblast proti zákonu o SPI (ten obecný předpis)

Oblast úpravy

- Zabezpečení práva k informacím o životním prostředí i jejich aktivní zveřejňování povinnými subjekty + vzdělávání a výchovu v oblasti ochrany životního prostředí
- Klíčové informace v jakékoli formě o podrobně definovaných konkrétních informacích popisujících stav životního prostředí, možné vlivy v současnosti i budoucnosti (připravované záležitosti, které mohou stav prostředí ovlivnit)
- Povinné subjekty: organizační složky státu, státní samospráva, PO/FO vykonávající v oblasti veřejné správy působnost vztahující se k životnímu prostředí, vč. pověřených osob

Žádost o informace o životním prostředí

- Žádost v jakékoli formě (od ústní po elektronickou), musí být zřejmé co žádáno a kdo žádost podal
- Nemusí být zdůvodněná
- Podmínky postupu (např. žádost nepřislušnému subjektu, žádost o informace již zveřejněné) podobné jako u SPI
- Výjimky podobné SPI, navíc specifické (např. neudělena informace, kdy možný negativní důsledek pro životní prostředí; uděleno obchodní tajemství, pokud hrozí ohrožení lidského zdraví)
- Termíny delší než u SPI
- Důraz na e-poskytování informací (žádost i zveřejnění)
 - „Povinné subjekty aktivně zpřístupňují informace zejména způsobem umožňujícím dálkový přístup“

Zdroje informací o životním prostředí

- [Geoportál](#) – spravuje Ministerstvo životního prostředí, data veřejně dostupná dálkově, část zdarma, část za úplatu
 - Zpřístupnění dat
 - Služby založené na prostorových datech – vyhledávání (metadata i mapy), prohlížení, transformace (interoperabilita)...
 - Služby e-obchodu
 - Sdílení prostorových dat ve veřejné správě
 - Informování o využívání infrastruktury pro prostorová data
- Vláda ČR tvoří 1x ročně zprávu o stavu životního prostředí, projednává Parlament, do 3 měsíců zveřejněna

Vzdělávání

- Zákon upravuje environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu
- Ústřední orgány státní správy a samosprávy, Ministerstvo životního prostředí a MŠMT podporují vzdělávání obecně, ale hl. zaměstnanců
- Ministerstvo životního prostředí zpracovává státní program v této oblasti, aktualizuje ho a podporuje rozvoj environmentálního poradenství
- MŠMT garantuje zařazení do pedagogických dokumentů a vzdělávání pedagogů

Zdroje

- Zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

ZÁKON O ARCHIVNICTVÍ A SPISOVÉ SLUŽBĚ

Zákon v číslech

- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
 - Změny: 413/2005 Sb., 444/2005 Sb., 112/2006 Sb., 181/2007 Sb., 296/2007 Sb., 32/2008 Sb., 190/2009 Sb., 227/2009 Sb., 424/2010 Sb., 167/2012 Sb.
 - ÚZ 329/2012 Sb.
 - Platný od 30. 6. 2004
 - Účinný od 1. 1. 2005
- Vybrané doplňující vyhlášky:
 - Vyhláška 645/2004, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
 - Vyhláška 192/2009 Sb., změna vyhlášky k provedení zákona o archivnictví a spisové službě
 - Nařízení vlády 266/2010 Sb., o převodu některých archiválií ve vlastnictví ČR do zahraničí
 - Vyhláška 2013/2012, změna vyhlášky k provedení zákona o archivnictví a spisové službě
 - Vyhláška 259/2012, o podrobnostech výkonu spisové služby

Oblast úpravy

- Klíčová témata:
 - Archiválie: výběr, evidence, kategorizace, využívání, ochrana, práva a povinnosti vlastníků, držitelů a správců, zpracování OÚ pro účely archivnictví
 - Archivy: soustava, práva a povinnosti zřizovatelů
 - Spisová služba
 - Působnost správních úřadů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby
- Klíčové postavení Ministerstvo vnitra (nejvyšší státní orgán pro archivnictví)

Klíčové pojmy

- Zákon rozlišuje dokument a archiválii
- Dokument = jakákoli zaznamenaná informace (bez ohledu na formu)
- Z dokumentů prováděn výběr => archiválie
- „archiválií [se rozumí] takový dokument, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií; archiváliemi jsou i pečetidla, razítka a jiné hmotné předměty“
- Archiválie může být v analogové i digitální podobě

Klíčové pojmy (2)

- Archivní fond = soubor archiválií
- Archivní sbírka = „soubor archiválií navzájem propojených jedním nebo několika společnými znaky“
- Výkon spisové služby = „zajištění odborné správy dokumentů vzniklých z činnosti původce, popřípadě z činnosti jeho právních předchůdců, zahrnující jejich řádný příjem, evidenci, rozdělování, oběh, vyřizování, vyhotovování, podepisování, odesílání, ukládání a vyřazování ve skartačním řízení, a to včetně kontroly těchto činností“

Výběr archiválií

- Povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií mají
 - Státní orgány: organizační i bezpečnostní, státní příspěvkové organizace, státní podniky, územní samosprávné celky, jejich složky a jimi zřízené PO, školy...
 - Soukromoprávní původci: obchodní společnosti a družstva (mimo bytové) a notáři jen některé dokumenty; politické, občanské, náboženské, obecně prospěšné ... organizace
- „Kritériem výběru archiválií je trvalá hodnota dokumentu vzhledem k
 - Době vzniku
 - Obsahu
 - Původu
 - Vnějšími znakům“
- Výběr archiválií provádí příslušný archiv, nejčastěji jako součást skartačního řízení dokumentu, někdy mimo, příp. na žádost archivu či vlastníka
- Zvláštní pravidla pro výběr dokumentů s tajnou informací (utajované, obchodní, OÚ...)

Práce s archiváliemi

- Vlastník/držitel archiválie má povinnost o ni pečovat a chránit ji + má nárok na bezplatné poskytování informačních a poradenských služeb týkajících se péče o archiválie
- Při převodu vlastnictví daná posloupnost nabídky (snaha primárně do státního vlastnictví)
- Mimo ČR lze archiválie vyvážet jen se souhlasem MV, vždy jen na dobu určitou a z důvodu: vystavování, konzervování, restaurování, vědeckého zkoumání

Soustava archivů

- Veřejné archivy
 - Národní archiv
 - Archiv bezpečnostních složek
 - Státní oblastní archivy (pod nimi pak státní okresní archivy)
 - Státní oblastní archiv v Praze: pro Prahu a Středočeský kraj
 - Státní oblastní archiv v Třeboni: pro Jihočeský kraj
 - Státní oblastní archiv v Plzni: pro Karlovarský a Plzeňský
 - Státní oblastní archiv v Litoměřicích: pro Liberecký a Ústecký
 - Státní oblastní archiv v Zámrsku: pro Královéhradecký a Pardubický
 - Moravský zemský archiv v Brně: pro Jihomoravský, Vysočinu a Zlínský
 - Zemský archiv v Opavě: pro Moravskoslezský a Olomoucký
 - Specializované archivy (pro archiválie vzniklé z činnosti zřizovatele)
 - Bezpečnostní archivy
 - Archivy územních samosprávných celků
- Soukromé archivy (zřizované FO/PO)

Evidence archiválií

- Archiválie evidované v ČR = Národní archivní dědictví
- Evidenci vedou instituce, které konkrétní archiválie spravují (listinná i elektronická forma, u základní listinná povinná)
- Národní archiv nebo státní oblastní archivy evidují archiválie uložené mimo archivy a kulturně vědecké instituce + vedou druhotnou evidenci (změny jim hlásí instituce vedoucí základní evidenci)
- Ústřední evidenci vede Ministerstvo vnitra (jednoznačně identifikující evidence archivních fondů, sbírek a archiválií i institucí, které je spravují a vlastní)

Zpřístupnění archiválií

- Do archiválií lze nahlížet jen na základě žádosti a s dodržením podmínek zákona a badatelského řádu archivu (vydává každý archiv dle vzoru)
- Žádost obsahuje OÚ (archivy oprávněny dle tohoto zákona zpracovávat)
- Přístupné k nahlížení pouze archiválie starší 30 let + všechny zveřejněné a vzniklé z činnosti státních orgánů vzniklé před r. 1990
- Přístup odepřen, pokud to neumožňuje fyzický stav nebo stav zpracování archiválie, odepřela to FO, jejíž OÚ archiválie obsahuje (podobné okolnosti mohou být důvodem nemožnosti vystavení)
- „Každý je oprávněn požádat archiv, kde jsou archiválie uloženy, o pořízení výpisu, opisu nebo kopie archiválií. Ustanovení autorského zákona nejsou větou první dotčena.“ (archiv stanoví ceník)

Nově pravidla pro e-zpřístupnění

- E-archiválie v Národním archivu dostupné dálkově portálem
- E-archiválie v digitálním archivu (mimo bezpečnostní) dostupné dálkově
- V e-archivech prováděny stejné postupy jako u archiválií (výběr a příjem archiválií + metadat, přístup k archiváliím digital-born i digitalizovaným)
- Metadata: identifikační, popis archiválie, autorizační údaje (kdo a k čemu)
- Evidence Národního archivního dědictví, popis a evidence původců a archivů a kulturně vědeckých institucí
- + další zásadní změny v poslední novelizaci k e-archivům a provázanosti s ISVS

Další oblasti úpravy archivnictví

- Činnosti jednotlivých archivů ze soustavy
- Podmínky pro udělení/odnětí akreditace k provozování archivu
- Obsah výročních zpráv (povinně zveřejňované informace)

Spisová služba

- Státní orgány (podobné u archivnictví mimo školské instituce krom VŠ + obce, kraje, obce a městské části) povinnost vykonávat spisovou službu
- Možná listinná i elektronická (ta preferovaná)
- Dokumenty ve spisové službě označeny jednoznačným identifikátorem a evidovány
- Všechny dokumenty týkající se téže věci spojeny ve spis
- Vytvořen jmenný rejstřík pro vyhledávání, ověřování a automatické zpracovávání údajů o adresách odesílatelů a adresátech dokumentů (údaje pro jednoznačnou identifikaci)
- Požadavek na e-podpis/e-značku/kvalifikované časové razítko

Delikty a sankce

- Přestupek i správní delikt – pokuta 5 tis. - 1 mil. Kč
- Výše pokuty s ohledem na závažnost a okolnosti
- Promlčení 2 roky od zjištění správního orgánu, max. 10 let od prohrěšku
- „Právnícká osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.“

DĚKUJI ZA
POZORNOST.
